

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.04.2018, sp. zn. 29 Cdo 1774/2016, ECLI:CZ:NS:2018:29.CDO.1774.2016.1

Číslo: 68/2019

Právní věta: Pro účely posouzení, zda pohledávka nebo jiné právo věřitele, které bylo možno přihlásit do insolvenčního řízení, se promlčela nebo prekludovala, nelze vyloučit účinek spojený se zahájením insolvenčního řízení ve smyslu ustanovení § 109 odst. 3 insolvenčního zákona nebo účinek spojený podáním přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení ve smyslu ustanovení § 173 odst. 4 věty první insolvenčního zákona jen proto, že insolvenční návrh byl následně odmítnut jako zjevně bezdůvodný to platí bez zřetele k tomu, zda předmětné právo nebo pohledávku mohl uplatnit nebo uplatnil v insolvenčním řízení insolvenční navrhovatel, jehož insolvenční návrh byl odmítnut jako zjevně bezdůvodný, nebo jiný věřitel (lhostejno, v jakém vztahu je takový věřitel k insolvenčnímu navrhovateli). Po skončení insolvenčního řízení „jiným“ rozhodnutím o insolvenčním návrhu (§ 142 insolvenčního zákona), se skončení promlčecí doby, která ohledně pohledávky z obchodního závazkového vztahu přihlášené do insolvenčního řízení začala běžet před 1. lednem 2014, řídí ustanovením § 405 odst. 2 obch. zák. stejné ustanovení se použije i na skončení promlčecí doby ohledně pohledávky z obchodního závazkového vztahu, u které došlo ke stavení běhu promlčecí doby podle § 109 odst. 3 insolvenčního zákona, aniž ji věřitel přihlásil do insolvenčního řízení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.04.2018

Spisová značka: 29 Cdo 1774/2016

Číslo rozhodnutí: 68

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Insolvenční návrh, Insolvenční řízení, Promlčení

Předpisy: § 109 odst. 3 IZ ve znění do 31.12.2013

§ 173 odst. 4 IZ ve znění do 31.12.2013

§ 173a IZ

§ 402 obch. zák. ve znění do 31.12.2013

§ 405 odst. 2 obch. zák. ve znění do 31.12.2013

§ 648 o. z.

§ 652 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 17. 4. 2015, č. j. 17 C 66/2014-41, Obvodní soud pro Prahu 9:

[1] Zamítl žalobu, kterou ze žalobce (HT F., s. r. o.) domáhal vůči žalovanému (V. s. r. o.) zaplacení částky 93 139,60 Kč s příslušenstvím tvořeným zákonným úrokem z prodlení za dobu od 21. 12. 2009 do zaplacení (bod I. výroku).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů řízení částku 24 974,40 Kč (bod II. výroku).

2. Obvodní soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel zejména z toho, že:

[1] Žalobce (jako zhotovitel) uzavřel dne 10. 2. 2004 se žalovaným (jako objednatelem) smlouvu o dílo, jejímž předmětem bylo zhotovení drátkobetonových a železobetonových podlah, nájezdové rampy a objektové dilatace na určeném místě. Způsob určení ceny díla byl dohodnut částkou 658 Kč/m² (bez daně z přidané hodnoty) pro drátkobetonové podlahy, částkou 458 Kč/m² (bez daně z přidané hodnoty) pro železobetonové podlahy, částkou 728 Kč/m² (bez daně z přidané hodnoty) pro nájezdovou rampu a částkou 900 Kč/m² (bez daně z přidané hodnoty) pro objektovou dilataci.

[2] Žalobce předal dílo žalovanému bez vad a nedodělků 20. 12. 2004 a žalovaný mu uhradil na základě fakturované ceny díla ve výši 2 465 825,20 Kč (včetně daně z přidané hodnoty), splatné dne 10. 1. 2005, částku 2 362 219,10 Kč.

[3] Strany si ve smlouvě o dílo sjednaly záruční dobu v délce 60 měsíců a zádržné ve výši 5 % z ceny díla (bez daně z přidané hodnoty), které mělo být uvolněno (objednatelem) po uplynutí záruční doby.

[4] Žalobce (jako postupitel) uzavřel se společností HT W., s. r. o., (dále jen „společnost HT W“) [jako postupníkem] dne 12. 12. 2012 smlouvu o postoupení pohledávky (dále jen „postupní smlouva“), jejímž předmětem byla část pohledávky žalobce vůči žalovanému na doplatek ceny díla z předmětné smlouvy o dílo ve výši 73 606,10 Kč (šlo o část zádržného v původní výši 103 606,10 Kč). Postoupení oznámil žalobce žalovanému podáním z 12. 12. 2012.

[5] U Městského soudu v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) bylo k insolvenčnímu návrhu společnosti HT W ze dne 15. 4. 2013 vedeno pod sp. zn. MSPH 99 INS 10443/2013 insolvenční řízení na majetek žalovaného. Insolvenční navrhovatel dokládal věcnou legitimaci k podání insolvenčního návrhu shora označenou (jemu postoupenou) pohledávkou ve výši 73 606,10 Kč.

[6] Usnesením ze dne 19. 4. 2013 (jde o usnesení č. j. MSPH 99 INS 10443/2013-A-10) insolvenční soud (mimo jiné) odmítl insolvenční návrh společnosti HT W pro zjevnou bezdůvodnost, s tím, že insolvenční navrhovatel podává opakovaně vadné insolvenční návrhy a za podání zjevně bezdůvodného insolvenčního návrhu uložil společnosti HT W „pořádkovou pokutu“ ve výši 25 000 Kč. K odvolání společnosti HT W pak Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 20. 12. 2013 (jde o usnesení č. j. MSPH 99 INS 10443/2013, 2 VSPH 901/2013-A-20) mimo jiné potvrdil usnesení insolvenčního soudu ve výroku o odmítnutí insolvenčního návrhu a ve výroku o uložení „pořádkové pokuty“.

[7] Podáním datovaným 14. 2. 2014 oznámila společnost HT W žalovanému, že proti jeho pohledávce vůči ní ve výši 10 466,50 Kč započítala svou pohledávku vůči němu ve výši 73 606,10 Kč, kterou nabyla na základě postupní smlouvy.

[8] Podle potvrzení ze dne 14. 2. 2014 se žalobce dohodl se společností HT W, že část pohledávky za dlužníkem ve výši 73 606,10 Kč, kterou žalobce postoupil společnosti HT W postupní smlouvou, bude žalobce (postupitel) dále vymáhat vůči dlužníku svým jménem na účet společnosti HT W (postupníka).

[9] Podáním datovaným 14. 12. 2014 vyzval žalobce žalovaného k zaplacení částky 93 139,60 Kč.

3. Na výše uvedeném základě dospěl obvodní soud k následujícím závěrům:

4. Záruční doba uplynula 20. 12. 2009, načež začala běžet čtyřletá promlčecí doba. Žaloba byla podána 7. 3. 2014, tedy po uplynutí oné promlčecí doby, přičemž žalovaný vznesl námitku promlčení. Žalobce však namítl, že zahájením insolvenčního řízení proti žalovanému (15. 4. 2013) se pozastavil běh promlčecí doby až do skončení insolvenčního řízení dne 13. 1. 2014 [§ 173 odst. 4 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona)].

5. Smlouva o dílo založila mezi stranami obchodní závazkový vztah ve smyslu ustanovení § 261 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“). V intencích ustanovení § 402 odst. 1 obch. zák. je stavení promlčecí doby důsledkem toho, že věřitel učiní potřebné kroky, aby se domáhal svého práva v soudním řízení.

6. Ustanovení § 109 odst. 3 insolvenčního zákona sice staví běh lhůt a ustanovení § 173 insolvenčního zákona pak běh lhůty přerušuje, to však pouze za předpokladu, že nedošlo (jako v tomto případě) k odmítnutí (insolvenčního) návrhu. Na řízení u insolvenčního soudu je nutno pohlížet z hlediska přerušování a stavění lhůt ve vztahu k namítanému promlčení jako na řízení, které vůbec neproběhlo. Proto se nelze ztotožnit s obranou žalovaného, že insolvenční zákon je speciálním zákonem; tento zákon neobsahuje úpravu promlčení a následku v případě, že řízení skončí jinak než rozhodnutím ve věci samé (§ 405 odst. 1 obch. zák.). Předmětné řízení tedy skončilo jinak než rozhodnutím ve věci samé a promlčecí doba nepřestala běžet. Byl-li tedy nárok uplatněn u obvodního soudu dne 7. 3. 2014, pak byl žalován nárok jistě promlčený a námitka promlčení je důvodná.

7. K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 4. 11. 2015, č. j. 96 Co 233/2015-67:

[1] Potvrdil rozsudek obvodního soudu (první výrok).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalovanému na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 12 487,20 Kč (druhý výrok).

8. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovým stavem věci zjištěným obvodním soudem, načež dospěl po přezkoumání rozsudku obvodního soudu k následujícím závěrům:

9. Námitka promlčení vznesená žalovaným je vskutku důvodná. Žalobce měl nárok (respektive část nároku postoupeného společnosti HT W) na zaplacení zádržného uplatnit ve čtyřleté promlčecí době podle § 397 obch. zák. běžící od 21. 12. 2009; žaloba by tedy musela být podána nejpozději 21. 12. 2013, nikoli až 7. 3. 2014.

10. Ustanovení § 109 odst. 3 a § 173 odst. 4 věty první insolvenčního zákona není možno na věc aplikovat právě vzhledem ke způsobu, jakým insolvenční soud rozhodl o insolvenčním návrhu společnosti HT W. V usnesení insolvenčního soudu ze dne 19. 4. 2013 a v potvrzujícím usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 12. 2013 byl insolvenční návrh posouzen jako zjevně bezdůvodný, s tím, že insolvenční navrhovatel podává insolvenční návrhy opakovaně zjevně v úmyslu zneužít insolvenční řízení k účelu, k němuž nemá sloužit, a že insolvenční navrhovatel a jím označený další věřitel (žalobce v tomto řízení) uplatňují jedinou pohledávku, jejíž část byla postoupena společnosti HT W, zjevně za účelem vytvoření mnohosti věřitelů.

11. Předmětný insolvenční návrh byl tedy odmítnut podle § 128a insolvenčního zákona a za takových okolností je třeba na insolvenční řízení hledět, jako by vůbec neproběhlo, z čehož plyne, že na běh promlčecí lhůty nemá v daném případě žádný vliv.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

12. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, konkrétně otázky, zda se podle ustanovení § 109 odst. 3 insolvenčního zákona stavěl ve prospěch dovolatele běh lhůt k uplatnění práv, která lze uplatnit pouze přihláškou, a zda se podle ustanovení § 173 odst. 4 insolvenčního zákona tím, že dovolatel uplatnil přihlášku pohledávky u insolvenčního soudu, přerušil běh lhůty k promlčení nebo

zániku jeho práva, v situaci, kdy insolvenční návrh podaný třetí osobou byl odmítnut pro zjevnou bezdůvodnost.

13. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud podle § 243d písm. b/ o. s. ř. napadené rozhodnutí změnil ve smyslu jím podaného dovolání, případně aby zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

14. V mezích ohlášeného dovolacího důvodu dovolatel namítá, že účinek předjímaný ustanovením § 109 odst. 3 insolvenčního zákona a ustanovením § 173 odst. 4 insolvenčního zákona se prosadí i tehdy, byl-li insolvenční návrh odmítnut pro zjevnou bezdůvodnost, takže námitka promlčení není důvodná.

15. Pravomocné rozhodnutí o odmítnutí insolvenčního návrhu je nutno i v kontextu rozhodovací praxe Nejvyššího soudu posuzovat jako rozhodnutí ve věci samé. Insolvenční zákon je speciálním zákonem ve vztahu k obchodnímu zákoníku, a obsahuje vlastní úpravu promlčení a následků v případě, že řízení skončí rozhodnutím ve věci samé. Proto mají jeho ustanovení přednost před obecnými ustanoveními § 402 a § 405 obch. zák. Dovolatel má (tedy) za to, že v době od 15. 4. 2013 do 13. 1. 2014 neběžela promlčecí doba, takže žalobu podal (7. 3. 2014) před uplynutím promlčecí doby.

16. V dotčených souvislostech poukazuje dovolatel zejména na to, že insolvenční návrh podávala třetí osoba, která s ním nikdy nebyla jakýmkoli způsobem propojena. Jinými slovy, dovolatel nemohl nijak ovlivnit právní úkony společnosti HT W (jejich kvalitu atd.). V situaci, kdy proti žalovanému bylo zahájeno insolvenční řízení, nemohl dovolatel uplatnit pohledávku žalobou u soudu (právní úprava obsažená v insolvenčním zákoně to vylučuje).

17. Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, maje napadené rozhodnutí za správné. Míni, že byl-li insolvenční návrh odmítnut pro zjevnou bezdůvodnost, pak na takové (insolvenční) řízení nelze pohlížet jinak než tak, že vůbec neproběhlo, a nemohlo tedy ani stavět promlčecí lhůty. K argumentaci dovolatele, že jako osoba odlišná od insolvenčního navrhovatele nemohl uplatnit nárok jinak než přihláškou, poukazuje žalovaný na to, že původní pohledávka byla účelově rozdělena, a že za insolvenčním navrhovatelem stál dovolatel jako „zastřený navrhovatel“.

III.

Přípustnost dovolání

18. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 29. 9. 2017) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

19. Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovolatelem předestřené právní otázky jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

20. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný

dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

21. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

22. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

23. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona a obchodního zákoníku:

Účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení

§ 109 (insolvenčního zákona)

(1) Se zahájením insolvenčního řízení se spojují tyto účinky:

a/ pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou,

b/ právo na uspokojení ze zajištění, které se týká majetku ve vlastnictví dlužníka nebo majetku náležejícího do majetkové podstaty, lze uplatnit a nově nabýt jen za podmínek stanovených tímto zákonem, to platí i pro zřízení soudcovského zástavního práva na nemovitostech, které bylo navrženo po zahájení insolvenčního řízení,

c/ výkon rozhodnutí či exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek, který náleží do majetkové podstaty, lze nařídit nebo zahájit, nelze jej však provést; k úkonům a rozhodnutím, které tomu odporují, se nepřihlíží.

(2) Se zahájením insolvenčního řízení se spojují také další účinky stanovené zákonem.

(3) Lhůty k uplatnění práv, která lze podle odstavce 1 uplatnit pouze přihláškou, po zahájení insolvenčního řízení nezačínají nebo dále neběží.

(4) Účinky zahájení insolvenčního řízení nastávají okamžikem zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku.

(5) Nestanoví-li zákon u některého ze způsobů řešení úpadku jinak, trvají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení do skončení insolvenčního řízení, a jde-li o reorganizaci, do schválení reorganizačního plánu.

§ 110 (insolvenčního zákona)

(1) Věřitelé dlužníka jsou od zahájení insolvenčního řízení oprávněni uplatnit v něm své pohledávky přihláškou, a to i v případě, že insolvenční soud ještě nezveřejnil výzvu k podávání přihlášek.

(...)

§ 128a (insolvenčního zákona)

Odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost

(1) Insolvenční návrh podaný věřitelem insolvenční soud odmítne také tehdy, je-li zjevně bezdůvodný; učiní tak neprodleně, nejpozději do 7 dnů poté, co byl insolvenční návrh podán.

(2) Insolvenční návrh je zjevně bezdůvodný zejména tehdy, jestliže

a/ insolvenční navrhovatel dokládá oprávnění jej podat pohledávkou, ke které se pro účely rozhodnutí o úpadku nepřihlíží,

b/ jde o insolvenční návrh podaný opětovně a insolvenční navrhovatel při jeho podání nedoloží, že splnil povinnosti uložené mu případně předchozím rozhodnutím o insolvenčním návrhu, nebo

c/ jeho podáním insolvenční navrhovatel zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka.

(3) V rozhodnutí, jímž odmítá insolvenční návrh pro zjevnou bezdůvodnost, může insolvenční soud uložit insolvenčnímu navrhovateli, aby za jeho podání zaplatil pořádkovou pokutu určenou do výše 50 000 Kč se zřetelem ke všem okolnostem věci.

Jiná rozhodnutí o insolvenčním návrhu

§ 142 (insolvenčního zákona)

Jinými rozhodnutími o insolvenčním návrhu jsou

- a/ odmítnutí insolvenčního návrhu pro vady nebo pro zjevnou bezdůvodnost,
- b/ zastavení řízení pro nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit nebo který se nepodařilo odstranit, nebo pro zpětvzetí insolvenčního návrhu,
- c/ zamítnutí insolvenčního návrhu,
- d/ zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku dlužníka.

§ 146 (insolvenčního zákona)

(1) Účinností rozhodnutí podle § 142 zanikají účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení a dosud vydaná předběžná opatření. Odůvodňují-li to okolnosti případu, může insolvenční soud určit, že účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení a dosud vydaná předběžná opatření zaniknou až právní mocí rozhodnutí.

(...)

§ 173 (insolvenčního zákona)

Podání přihlášky

(...)

(4) Přihláška pohledávky má pro běh lhůty k promlčení nebo pro zánik práva stejné účinky jako žaloba nebo jiné uplatnění práva u soudu, a to ode dne, kdy došla insolvenčnímu soudu. Přihlášku pohledávky, která je podána u jiného než insolvenčního soudu, postoupí tento soud neprodleně soudu insolvenčnímu, aniž o tom vydává rozhodnutí; účinky spojené s podáním takové přihlášky nastávají dnem, kdy přihláška dojde insolvenčnímu soudu.

§ 402 (obch. zák.)

Promlčecí doba přestává běžet, když věřitel za účelem uspokojení nebo určení svého práva učiní jakýkoli právní úkon, který se považuje podle předpisu upravujícího soudní řízení za jeho zahájení nebo za uplatnění práva v již zahájeném řízení.

§ 405 (obch. zák.)

(1) Jestliže právo bylo uplatněno před promlčením podle § 402 až 404, avšak v tomto řízení nebylo rozhodnuto ve věci samé, platí, že promlčecí doba nepřestala běžet.

(2) Jestliže v době skončení soudního nebo rozhodčího řízení uvedeného v odstavci 1 promlčecí doba již uplynula nebo jestliže do jejího skončení zbývá méně než rok, prodlužuje se promlčecí doba tak, že neskončí dříve než jeden rok ode dne, kdy skončilo soudní nebo rozhodčí řízení.

§ 3036 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“)

Podle dosavadních právních předpisů se až do svého zakončení posuzují všechny lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i lhůty a doby pro uplatnění práv, která se řídí dosavadními právními předpisy, i když začnou běžet po dni nabytí účinnosti tohoto zákona.

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona a obchodního zákoníku již v době zahájení insolvenčního řízení na majetek žalovaného (15. 4. 2013) a do 31. 12. 2013 změn nedoznala. Ustanovení § 3036 o. z. v citované podobě je účinné od 1. 1. 2014 a řeší i důsledky zrušení obchodního zákoníku (srov. § 3080 o. z.).

24. Nejvyšší soud úvodem podotýká, že již v důvodech usnesení ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. [29 NSČR 30/2009](#), uveřejněného pod č. 14/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 14/2011“) [usnesení je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu], upozornil, že pro insolvenční řízení nelze bez dalšího (automaticky) přejímat judikatorní závěry ustavené při výkladu zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a

vyrovnání (dále jen „ZKV“), a to především proto, že insolvenční zákon obsahuje poměrně podrobná procesní pravidla, jež je třeba vnímat v jejich komplexnosti a jejichž pojetí ne vždy (a to zpravidla záměrně) odpovídá tomu, jak bylo v obdobné procesní situaci postupováno za účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání).

25. Jednou z oněch zjevných odlišností zavedených insolvenčním zákonem je i úprava přihlašování pohledávek do insolvenčního řízení. Zákon o konkursu a vyrovnání nepřepokládal, že by konkursní věřitelé přihlašovali (mohli přihlašovat) pohledávky do konkursního řízení předtím, než nastanou účinky prohlášení konkursu na majetek dlužníka (úpadce). V rozsudku ze dne 30. 9. 2009, sp. zn. [29 Cdo 3785/2007](#), uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 6, ročník 2010, pod č. 89, Nejvyšší soud k této (konkursní) otázce výslovně uzavřel, že přihláška pohledávky do konkursu vedeného na majetek dlužníka podle zákona o konkursu a vyrovnání podaná věřitelem před prohlášením konkursu na majetek dlužníka, nemá žádné právní účinky. Oproti tomu insolvenční zákon dovoluje věřitelům uplatnit pohledávky přihláškou již od zahájení insolvenčního řízení (tedy ve smyslu § 97 odst. 1 části věty za středníkem insolvenčního zákona ode dne, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu); srov. k tomu § 110 odst. 1 insolvenčního zákona.

26. Na druhé straně ovšem platí, že jakmile nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení [tedy (ve smyslu § 109 odst. 4 insolvenčního zákona) v okamžiku zveřejnění vyhlášky, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení, v insolvenčním rejstříku], nemohou být pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou (§ 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona). Ve zvláštní části důvodové zprávy (K § 109 a 110) k vládnímu návrhu insolvenčního zákona (vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká Sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002 - 2006 jako tisk č. 1120) se na dané téma uvádí, že:

„Ustanovení § 109 připíná k okamžiku zveřejnění usnesení o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku řadu nových hmotněprávních i procesních účinků. Jak rozvedeno výše, smyslem tohoto rozšíření je docílit, aby zde po celou dobu trvání řízení existoval právní režim umožňující co nejefektivnější uspokojení věřitelů.

Tomu odpovídá především zákaz podávání žalob pro pohledávky, které lze (jak plyne z § 110 návrhu) již přihlásit v insolvenčním řízení (§ 109 odst. 2 písm. a/) a zákaz uplatňování a nabývání práv na uspokojení ze zajištění, které náleží do majetkové podstaty (§ 109 odst. 2 písm. b/) a zákaz dalšího provádění výkonu rozhodnutí nebo exekuce postihující majetkovou podstatu (§ 109 odst. 2 písm. c/).“

27. Jinak řečeno, v situaci, kdy má věřitel možnost uplatnit pohledávku přihláškou již od zahájení insolvenčního řízení, má úprava obsažená v § 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona zajistit, aby dlužník do doby, než se vyjasní otázka jeho případného úpadku (a následného způsobu řešení tohoto úpadku), nemusel [v rozporu se společným zájmem věřitelů na co nejvyšším poměrném uspokojení jejich pohledávek (§ 1 písm. a/, § 5 písm. a/ insolvenčního zákona)] vynakládat prostředky majetkové podstaty na obranu proti individuálně uplatňovaným nárokům věřitelů v situaci, kdy již probíhá kolektivní řízení (úpadkové řízení) o pohledávkách všech v úvahu přicházejících věřitelů. K obdobným závěrům o povaze této úpravy dospívá též literatura; srov. např. Richter, T.: Insolvenční právo. 1. vydání. Praha: Wolters Kluver ČR, a. s., 2008, str. 212, nebo Hášová, J. a kol.: Insolvenční zákon. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 341.

28. Logikou věci je dáno, že úprava, která poté, co nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, nedovoluje uplatnit žalobou (jiným návrhem na zahájení řízení) pohledávku, již lze uplatnit přihláškou (§ 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona), musí obsahovat zákonné pojistky, jež zabrání (mohou zabránit) tomu, aby příslušné právo v době, kdy není individuálně žalovatelné, neprekludovalo nebo se nepromlčelo. Tomu odpovídá především ustanovení § 109 odst. 3 insolvenčního zákona, jež coby další účinek spojený se zahájením insolvenčního řízení určuje, že lhůty k uplatnění práv, která lze podle odstavce 1 uplatnit pouze přihláškou, po zahájení

insolvenčního řízení nezačínají nebo dále neběží (dochází ke stavení těchto lhůt). Tím se věřitelům vytváří dostatečný časový rámec k tomu, aby mohli dostát povinnostem spojeným s podáním přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení, jakož i k tomu, aby podání přihlášky mohli případně odložit až na dobu, kdy bude postaveno najisto, že dlužník je v úpadku [na dobu po rozhodnutí o úpadku, od kterého se odvíjí konečná (propadná) lhůta k přihlášení pohledávek do insolvenčního řízení].

29. Pro úplnost budiž dodáno, že s účinností od 1. 1. 2014, novelou insolvenčního zákona provedenou zákonem č. 294/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, bylo ve stejném duchu do insolvenčního zákona vtěleno nové ustanovení § 173a (Účinky uplynutí lhůty k podání přihlášky), jež určuje, že uplynutím lhůty stanovené rozhodnutím o úpadku k podání přihlášky zaniká účinek spojený se zahájením insolvenčního řízení uvedený v § 109 odst. 3. Důvodová zpráva k vládnímu návrhu novely insolvenčního zákona který projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období (2010 – 2013) jako tisk č. 929/0 (přijaté posléze jako zákon č. 294/2013 Sb.) k tomu uvádí [Zvláštní část, K bodům 90 a 91 (§ 173 a § 173a)]:

„Nové ustanovení § 173a insolvenčního zákona je logickým doplněním pravidla obsaženého v § 109 odst. 3 insolvenčního zákona, když po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek již prostřednictvím tam uvedené úpravy není důvod poskytovat ochranu těm věřitelům, kteří konali nedbale a ač tak v zájmu uspokojení své pohledávky měli či mohli učinit, svá práva v insolvenčním řízení neuplatnili.“

30. Další pojistkou proti prekluzi nebo promlčení práva uplatněného v insolvenčním řízení přihláškou pohledávky pak je ustanovení § 173 odst. 4 věty první insolvenčního zákona (jež určuje, že přihláška pohledávky má pro běh lhůty k promlčení nebo pro zánik práva stejné účinky jako žaloba nebo jiné uplatnění práva u soudu, a to ode dne, kdy došla insolvenčnímu soudu).

31. Usnesení, jímž insolvenční soud odmítá insolvenční návrh pro zjevnou bezdůvodnost (§ 128a insolvenčního zákona), je ve smyslu ustanovení § 142 písm. a/ insolvenčního zákona jedním z tzv. jiných rozhodnutí o insolvenčním návrhu. Ponecháme-li stranou možnost omezit některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení uvedených v § 109 odst. 1 písm. b/ a c/ insolvenčního zákona předběžným opatřením podle § 82 insolvenčního zákona, pak z ustanovení § 146 odst. 1 insolvenčního zákona plyne, že účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení pomíjejí nejdříve účinností rozhodnutí podle § 142 insolvenčního zákona (tedy nejdříve okamžikem zveřejnění takového rozhodnutí v insolvenčním rejstříku).

32. Je vyloučeno prohlásit některý z účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení za neúčinný zpětně, tedy ke dni zahájení insolvenčního řízení, (až) podle toho, jak insolvenční soud rozhodl o podaném insolvenčním návrhu. Pro pravidla vyjádřená v ustanovení § 109 odst. 1 písm. a/ a odst. 3 insolvenčního zákona to platí tím více, že jde o účinky, jejichž působení nedovoluje insolvenční zákon prolomit ani předběžným opatřením podle § 82 insolvenčního zákona. Neudržitelnost názoru, k němuž dospěl odvolací soud a obvodní soud, podtrhuje vysoká míra nejistoty, které by byli vystaveni věřitelé při uplatňování pohledávek přihláškou před rozhodnutím o úpadku dlužníka. To, zda přes výslovný a jednoznačně formulovaný zákaz takového postupu v § 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona mohli, měli, nebo dokonce museli podat žalobu, aby zabránili prekluzi nebo promlčení svého práva (jelikož insolvenční návrh byl zjevně bezdůvodný), by se tito věřitelé dozvídali s časovým odstupem v době, kdy už jejich práva mohou být (podle názoru prosazovaného soudy nižších stupňů) prekludována nebo promlčena. Pokusy překlenout míru nejistoty vyvolané takovým názorem by logicky vedly k podávání žalob „z opatrnosti“ (přes zákaz vyjádřený v § 109 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona), což by vedle zvýšených nákladů věřitelů na vymáhání pohledávek vedlo k přímému popření účelu sledovaného úpravou obsaženou v ustanoveních § 109 odst. 1 písm. a/, odst. 3 a § 110 insolvenčního zákona, jak byl popsán výše (srov. odstavce [25] až [27]). Stejná argumentace platí (ohledně účinku spojeného s podáním přihlášky v ustanovení § 173 odst. 4 větě

první insolvenčního zákona) tam, kde věřitelé před rozhodnutím o insolvenčním návrhu své pohledávky do insolvenčního řízení již přihlásili.

33. Nejvyšší soud tedy uzavírá, že pro účely posouzení, zda pohledávka nebo jiné právo věřitele, které bylo možno přihlásit do insolvenčního řízení, se promlčely nebo prekludovaly, nelze vyloučit účinek spojený se zahájením insolvenčního řízení ve smyslu ustanovení § 109 odst. 3 insolvenčního zákona nebo účinek spojený s podáním přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení ve smyslu ustanovení § 173 odst. 4 věty první insolvenčního zákona jen proto, že insolvenční návrh byl následně odmítnout jako zjevně bezdůvodný; to platí bez zřetele k tomu, zda předmětné právo nebo pohledávku mohl uplatnit nebo uplatnil v insolvenčním řízení insolvenční navrhovatel, jehož insolvenční návrh byl odmítnut jako zjevně bezdůvodný, nebo jiný věřitel (lhostejno, v jakém vztahu je takový věřitel k insolvenčnímu navrhovateli).

34. Zbývá dodat, že dovolatel se mýlí, usuzuje-li, že pravidla vyjádřená v insolvenčním zákoně vylučují uvažovat po skončení insolvenčního řízení o aplikaci obecných pravidel o promlčení, tak jak se podávají z právního předpisu upravujícího hmotněprávní vztahy účastníků, z nichž vzešla žalovaná pohledávka [v daném případě (se zřetelem k § 3036 o. z.) z obchodního zákoníku]. V témže duchu se ostatně k těmto hmotněprávním předpisům dříve vymezoval zákon o konkursu a vyrovnání; srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. [29 Odo 1453/2005](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 3, ročník 2007, pod číslem 41, nebo rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2013, sp. zn. [31 Cdo 4091/2010](#), uveřejněný pod č. 21/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. V dané věci začala běžet čtyřletá promlčecí doba podle obchodního zákoníku 21. 12. 2009 a při normálním běhu věci by uplynula v pondělí 23. 12. 2013.

35. Ohledně části pohledávky, kterou dovolatel vymáhá (coby postupitel) pro postupníka (HT W), tj. v rozsahu částky 63 139,60 Kč (jde o původní částku 73 606,10 Kč sníženou zápočtem provedeným společností HT W ze 14. 2. 2014 o částku 10 466,50 Kč), se běh promlčecí doby stavěl podáním přihlášky společností HT W (insolvenčním navrhovatelem) do insolvenčního řízení vedeného na majetek žalovaného (15. 4. 2013, tedy v den podání insolvenčního návrhu) v souladu s ustanovením § 173 odst. 4 věty první insolvenčního zákona; tento účinek pomínil 19. 4. 2013 v 13.34 hodin, kdy bylo v insolvenčním rejstříku zveřejněno usnesení z téhož dne, jímž insolvenční soud odmítl insolvenční návrh společnosti HT W pro zjevnou bezdůvodnost (srov. opět § 146 odst. 1 insolvenčního zákona). Ohledně zbývajících částí žalobou uplatněné pohledávky se v době od 15. 4. 2013, 12.25 hodin (kdy byla v insolvenčním rejstříku zveřejněna vyhláška, kterou insolvenční soud oznámil zahájení insolvenčního řízení na majetek žalovaného), do 19. 4. 2013, 13.34 hodin (okamžik zveřejnění usnesení insolvenčního soudu o odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost), stavěl běh promlčecí doby v souladu s ustanovením § 109 odst. 3 insolvenčního zákona. Usnesení ze dne 20. 12. 2013, jímž Vrchní soud v Praze mimo jiné potvrdil usnesení insolvenčního soudu ve výroku o odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost, bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku 6. 1. 2014 v 13.39 hodin a téhož dne nabylo právní moci bez ohledu na to, že zvláště bylo účastníkům insolvenčního řízení doručeno později (srov. § 74 odst. 1 insolvenčního zákona, v rozhodném znění).

36. Ohledně částky uplatněné v insolvenčním řízení přihláškou společností HT W 73 606,10 Kč jako pohledávka z obchodního závazkového vztahu, nastaly 15. dubnem 2013 účinky předjímané ustanovením § 402 obch. zák. Jelikož insolvenční řízení skončilo, aniž v něm bylo vydáno rozhodnutí, jež by bylo možno považovat (ve vztahu k přihláškou uplatněné pohledávce) za rozhodnutí „ve věci samé“, je nutno dále postupovat v režimu § 405 obch. zák. (srov. pro konkursní poměry upravené zákonem o konkursu a vyrovnání obdobně již citovaný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [29 Odo 1453/2005](#)). Po pravomocném skončení insolvenčního řízení (po 6. lednu 2014) tedy platilo, že promlčecí doba nepřestala běžet (§ 405 odst. 1 obch. zák.). Vzhledem k tomu, že v době

pravomocného skončení insolvenčního řízení promlčecí doba již uplynula (23. 12. 2013), prodloužila se v intencích § 405 odst. 2 obch. zák. tak, že neskončila dříve než jeden rok ode dne, kdy skončilo insolvenční řízení. Žaloba ohledně částky 63 139,60 Kč tak mohla být podána do 6. 1. 2015 (úterý). V dané věci byla žaloba podána již 7. 3. 2014, takže námitka promlčení nemůže být důvodná.

37. Ohledně zbývající části žalobou uplatněné pohledávky z obchodního závazkového vztahu Nejvyšší soud uzavírá (v duchu logiky, která vedla k zavedení pravidla vyjádřeného v § 109 odst. 3 insolvenčního zákona), že pohledávka, ohledně které se stavěl běh promlčecí doby, aniž ji věřitel musel (mohl) uplatnit žalobou a aniž ji musel přihlásit do insolvenčního řízení, má (musí) podléhat poté, co pominou účinky ohranného pravidla vyjádřeného v § 109 odst. 3 insolvenčního zákona (srov. i následně přijaté pravidlo vyjádřené v § 173a insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014), srovnatelnému režimu jako pohledávka, kterou věřitel do insolvenčního řízení přihlásil. Po dobu, po kterou trvaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení (§ 109 odst. 3 insolvenčního zákona) se tedy na takovou (nepřihlášenou) pohledávku pohlíželo jako na pohledávku uplatněnou v režimu § 402 obch. zák. Od okamžiku, kdy v insolvenčním řízení vedeném na majetek žalovaného tyto účinky pominuly (19. 4. 2013, 13.34 hodin), se i ohledně této části pohledávky prosadí režim popsany v § 405 obch. zák. Jelikož k uvedenému okamžiku zbýval do skončení promlčecí doby méně než rok, prodloužila se v intencích § 405 odst. 2 obch. zák. tak, že neskončila dříve než jeden rok ode dne, kdy pominuly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení. Žaloba ohledně zbývající částky tak mohla být podána do 19. 4. 2014 (úterý). V dané věci byla žaloba podána již 7. 3. 2014, takže námitka promlčení ani potud nemůže být důvodná.

38. Obecně řečeno (shrnutě), po skončení insolvenčního řízení „jiným“ rozhodnutím o insolvenčním návrhu (§ 142 insolvenčního zákona) se skončení promlčecí doby, která ohledně pohledávky z obchodního závazkového vztahu přihlášené do insolvenčního řízení začala běžet před 1. lednem 2014, řídí ustanovením § 405 odst. 2 obch. zák.; stejné ustanovení se použije i na skončení promlčecí doby ohledně pohledávky z obchodního závazkového vztahu, u které došlo ke stavení běhu promlčecí doby podle § 109 odst. 3 insolvenčního zákona, aniž ji věřitel přihlásil do insolvenčního řízení.

39. Nejvyšší soud dodává, že týž vztah jaký popsal pro aplikaci ustanovení § 109 odst. 3, § 173 odst. 4 věty první a (pro dobu od 1. 1. 2014) § 173a insolvenčního zákona ve vztahu k ustanovením § 402 a § 405 obch. zák., se pro promlčecí dobu v poměrech zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, uplatní ve vztahu k ustanovením § 648 o. z. a § 652 o. z. (s vědomím odlišné délky dodatečně poskytované promlčecí lhůty v § 652 o. z.).

40. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil, včetně závislých výroků o nákladech řízení. Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí (opět včetně závislého výroku o nákladech řízení) a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).